

ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการสูบบุหรี่ในพระสงฆ์จังหวัดระยอง

โกเมน ควรหา

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรพยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาการพยาบาลเวชปฏิบัติชุมชน

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา

มิถุนายน 2553

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยบูรพา

คณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์และคณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ได้พิจารณา
วิทยานิพนธ์ของ โกเมน ควรรหา ฉบับนี้แล้ว เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตาม
หลักสูตรพยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพยาบาลเวชปฏิบัติชุมชน ของมหาวิทยาลัยบูรพาได้

คณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์

.....อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พรนภา หอมสินธุ์)
.....อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.รุ่งรัตน์ ศรีสุริยเวศน์)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

.....ประธาน
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อาภาพร เผ่าวัฒนา)
.....กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พรนภา หอมสินธุ์)
.....กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.รุ่งรัตน์ ศรีสุริยเวศน์)
.....กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.วรรณิ เตียวอิสเรศ)

คณะพยาบาลศาสตร์ อนุมัติให้รับวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตาม
หลักสูตรพยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพยาบาลเวชปฏิบัติชุมชน ของมหาวิทยาลัยบูรพา

.....คณบดีคณะพยาบาลศาสตร์
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.รัชนิกรณ์ ทรัพย์กรานนท์)
วันที่ 4 เดือน สิงหาคม พ.ศ. 2553

การวิจัยครั้งนี้ได้รับทุนอุดหนุนและส่งเสริมการวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา

จากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา

ประจำปีการศึกษา 2551

ประกาศคุณูปการ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จด้วยดี เนื่องด้วยได้รับความกรุณาให้คำปรึกษา และช่วยแก้ไข
แนะนำข้อบกพร่องต่าง ๆ อย่างดียิ่งจาก ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พรนภา หอมสินธุ์ ซึ่งเป็นประธาน
การควบคุมวิทยานิพนธ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.รุ่งรัตน์ ศรีสุริยเวศน์ ซึ่งทำให้ผู้วิจัยได้รับแนวทาง
ในการศึกษา ค้นคว้าหาความรู้และประสบการณ์อย่างกว้างขวางในการทำวิทยานิพนธ์ครั้งนี้ จึงขอ
กราบขอบพระคุณอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอขอบพระคุณ ผู้ทรงคุณวุฒิในการตรวจสอบเครื่องมือทุกท่านเป็นอย่างสูง

ขอกราบขอบพระคุณ เจ้าคณะจังหวัดระยอง เจ้าคณะอำเภอ เจ้าคณะตำบล เจ้าอาวาสวัด
ทุกวัด พร้อมทั้งพระสงฆ์ทุกรูปที่ให้ความร่วมมือในการเก็บวิจัยเป็นอย่างดี

ท้ายสุดนี้ผู้วิจัยขอขอบคุณบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพาที่ให้ทุนสนับสนุนการวิจัย
ในครั้งนี้ ขอขอบพระคุณพ่อและแม่ที่ประทานทุกสิ่งทุกอย่างในชีวิตให้ ขอขอบคุณสำหรับ
กำลังใจ รอยยิ้ม เสียงหัวเราะ จากภรรยา และ น้องปีเตอร์รักของข้าพเจ้า ซึ่งเป็นแรงผลักดันพลังในตัว
ข้าพเจ้า ขอขอบพระคุณหัวหน้าสถานีอนามัยบ้านพลงตาเอี่ยมและเจ้าหน้าที่ทุกท่าน ที่เข้าใจและให้
กำลังใจตลอดมา

โกเมน ควรหา

49920736: สาขาวิชา: การพยาบาลเวชปฏิบัติชุมชน; พย.ม. (การพยาบาลเวชปฏิบัติชุมชน)

คำสำคัญ: พฤติกรรมการสูบบุหรี่/ พระสงฆ์

โกเมน ควรหา: ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการสูบบุหรี่ในพระสงฆ์จังหวัดระยอง (FACTORS RELATED TO SMOKING BEHAVIOR AMONG MONKS IN RAYONG PROVINCE) อาจารย์ผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์: พรนภา หอมสินธุ์, Ph.D., รุ่งรัตน์ ศรีสุริยเวศน์, Ph.D. 120 หน้า. ปี พ.ศ. 2553

พฤติกรรมการสูบบุหรี่เป็นปัญหาสาธารณสุขที่สำคัญของสังคมไทยโดยก่อให้เกิดผลเสียทั้งทางร่างกาย จิตใจ สังคม และเศรษฐกิจ มีการศึกษาจำนวนมากถึงพฤติกรรมการสูบบุหรี่ในประชากรกลุ่มต่าง ๆ แต่มีการศึกษาในกลุ่มพระสงฆ์จำนวนน้อยมาก ในการศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาอัตราการสูบบุหรี่และปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อพฤติกรรมการสูบบุหรี่ในพระสงฆ์ โดยใช้ PRECEDE-PROCEED Model เป็นกรอบแนวคิดในการศึกษา กลุ่มตัวอย่างเป็นพระสงฆ์ จังหวัดระยอง ที่มีอายุพรรษาตั้งแต่ 1 พรรษาขึ้นไป จำนวน 377 รูป เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามที่ตอบด้วยตนเอง วิเคราะห์ข้อมูลด้วย การแจกแจงค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และ Binary Logistic Regression ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% CI

ผลการศึกษา พบว่า พระสงฆ์จังหวัดระยองมีพฤติกรรมการสูบบุหรี่ ร้อยละ 64.2 โดยร้อยละ 56.2 มีความคิดจะเลิกสูบบุหรี่ ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการสูบบุหรี่ในพระสงฆ์ ได้แก่ ระยะเวลาบวช ($OR = 4.89, 95\% CI = 1.87-12.77$) ความรู้เกี่ยวกับการสูบบุหรี่ ($OR = 3.48, 95\% CI = 1.58-7.68$) การรับรู้ความสามารถตนเองในการไม่สูบบุหรี่ ($OR = 2.75, 95\% CI = 1.20-6.32$)ทัศนคติต่อการสูบบุหรี่ ($OR = 5.25, 95\% CI = 2.38-11.60$) การเข้าถึงบุหรี่ ($OR = 3.34, 95\% CI = 1.42-7.86$) การปฏิบัติหน้าที่ของสงฆ์ ($OR = 2.92, 95\% CI = 1.37-6.25$) การรับรู้กฎและข้อห้ามเกี่ยวกับการสูบบุหรี่ ($OR = 5.42, 95\% CI = 2.57-11.43$) และ การได้รับการสนับสนุนข้อมูล ($OR = 5.79, 95\% CI = 2.61-12.86$)

ผลการศึกษาในครั้งนี้ทำให้เกิดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับพฤติกรรมการสูบบุหรี่ในพระสงฆ์ เป็นแนวทางในการวิจัยเชิงทดลองเพื่อพัฒนาโปรแกรมลดการสูบบุหรี่ในพระสงฆ์ และพัฒนาโปรแกรมป้องกันการสูบบุหรี่ในพระสงฆ์ ต่อไป

49920736: MAJOR: MASTER OF NURSING SCIENCE PROGRAM IN COMMUNITY NURSE
PRACTITIONER; M.N.S. (COMMUNITY NURSE PRACTITIONER)

KEYWORDS: SMOKING BEHAVIOR/ BUDDHIST MONKS

KOMEN KHAUNHA: FACTORS RELATED TO SMOKING BEHAVIOR AMONG
MONKS IN RAYONG PROVINCE. ASSIST. PROF. PORNNAPA HOMSIN, Ph.D., RUNGRAT
SRISURIYAWET, Ph.D. 120 P. 2010

Smoking behavior is an important problem relevant to public health in Thai society. In fact, it causes negative impacts on physical, mental, social and economic aspects in this regard. There have been a lot of research pertaining to the smoking behavior of different population; however, there have been very few research related to the Buddhist monks' smoking behavior. As a consequence, this study aimed at determining the smoking rate and the factors relating to the smoking behavior among the Buddhist monks by using PRECEDE-PROCEED model as its study framework. The samples were 377 Buddhist monks having been in the monkhood for at least 3 months and residing in Rayong province. Self-response questionnaires were used for collecting the data. Besides, frequency distribution, percentage, mean score, Standard deviation, and binary logistic regression for the reliability level of 95% CI were employed for the data analyses.

The findings of the study revealed that the Buddhist monks residing in Rayong province had smoking behavior rated at 62.4% and those rated at 56.2% wanted to give up the behavior. The factors related to the smoking behavior among the Buddhist monks were duration of monkhood ($OR = 4.89$, $95\%CI=1.87 - 12.77$), knowledge about the smoking ($OR = 3.48$, $95\%CI= 1.58 - 7.68$), self-perception for their own ability to restrain from the smoking ($OR = 2.75$, $95\%CI = 1.20-6.32$), attitudes towards the smoking ($OR = 5.25$, $95\%CI= 2.38 - 11.60$), cigarette exposure ($OR = 3.34$, $95\%CI = 1.42 - 7.86$), duty performance as Buddhist monks ($OR = 2.92$, $95\%CI = 1.37 - 6.25$), perception for rules and prohibitions regarding the smoking ($OR = 5.42$, $95\%CI= 2.57 - 11.43$), and support on the information ($OR = 5.79$, $95\%CI= 2.61 - 12.86$).

In brief, the findings of this study have contributed to the knowledge and understanding of the smoking behavior among the Buddhist monks. It was the experimental research guideline that could be applied for the development of the programs for the smoking reduction and those for the smoking prevention among the Buddhist monks.

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
สารบัญ	ฉ
สารบัญตาราง	ซ
สารบัญภาพ	ณ
บทที่	
1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
คำถามการวิจัย.....	5
วัตถุประสงค์การวิจัย.....	6
สมมติฐานการวิจัย	6
ขอบเขตการวิจัย	6
ตัวแปรที่ทำการศึกษา.....	7
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	7
กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	9
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	11
ส่วนที่ 1 ความรู้เกี่ยวกับบุหรี	11
ส่วนที่ 2 การสูบบุหรี่ในพระสงฆ์	28
ส่วนที่ 3 ทฤษฎี PRECEDE-PROCEED Model.....	30
ส่วนที่ 4 ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการสูบบุหรี่ของพระสงฆ์.....	35
3 วิธีดำเนินการวิจัย	42
ลักษณะประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	42
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	45
เครื่องมือและการทดสอบคุณภาพเครื่องมือ	50
วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล.....	51
การพิทักษ์สิทธิของกลุ่มตัวอย่าง.....	51
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	52

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
4 ผลการวิจัย.....	53
5 สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ.....	64
สรุปผลการวิจัย	64
ข้อเสนอแนะ	73
บรรณานุกรม	74
ภาคผนวก	80
ภาคผนวก ก	81
ภาคผนวก ข	88
ภาคผนวก ค	93
ภาคผนวก ง	95
ภาคผนวก จ.....	111
ประวัติย่อของผู้วิจัย	120

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
4-1 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามข้อมูลส่วนบุคคล	54
4-2 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามปัจจัยที่ศึกษา.....	55
4-3 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามพฤติกรรมการสูบบุหรี่.....	57
4-4 จำนวนร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามปัจจัยที่ศึกษาและพฤติกรรมการสูบบุหรี่....	59
4-5 ค่า Crude และ Adjusted odds ratio ของปัจจัยต่างๆต่อพฤติกรรมการสูบบุหรี่.....	62
ภาคผนวก จ-1 ร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกรายข้อระดับความสามารถของตนเอง ในการไม่สูบบุหรี่.....	112
ภาคผนวก จ-2 ร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกรายข้อทัศนคติเกี่ยวกับการสูบบุหรี่.....	114
ภาคผนวก จ-3 ร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกรายข้อการเข้าถึงบุหรี่	116
ภาคผนวก จ-4 ร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกรายข้อในการปฏิบัติหน้าที่ของสงฆ์.....	117
ภาคผนวก จ-5 ร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกรายข้อการรับรู้กฎและข้อห้ามเกี่ยวกับ การสูบบุหรี่	118
ภาคผนวก จ-6 ร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกรายข้อการ ได้รับการสนับสนุนข้อมูล.....	119

สารบัญภาพ

ภาพที่	หน้า
1-1 กรอบแนวคิดในการวิจัย	10
2-1 ต้นแบบรูปภาพและข้อความเตือนพิษภัยของบุหรี่ยาสูบและบุหรี่การ ทำยประกาศกระทรวงสาธารณสุขฉบับที่ 11 พ.ศ. 2549.....	24
2-2 PRECEDE-PROCEED Model	31
3-1 แผนภาพการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่าง.	44
3.2 เกณฑ์การให้คะแนน.....	46